

Wyrok z dnia 7 kwietnia 2009 r.

I UK 337/08

Ograniczenie wysokości podstawy obliczania zasiłku chorobowego wynikające z art. 46 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 31, poz. 267 ze zm.) ma zastosowanie także wówczas, gdy okres zasiłkowy rozpoczął się w czasie trwania zatrudnienia.

Przewodniczący SSN Teresa Flemming-Kulesza (sprawozdawca), Sędziowie SN: Zbigniew Myszka, Małgorzata Wrębiakowska-Marzec.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 kwietnia 2009 r. sprawy z odwołania Jarosława N. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w K. o zasiłek chorobowy, na skutek skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie z dnia 30 czerwca 2008 r. [...]

o d d a l i ł skargę kasacyjną.

U z a s a d n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w K. decyzją z dnia 21 września 2007 r. odmówił Jarosławowi N. prawa do zasiłku chorobowego za dzień 20 czerwca 2007 r. oraz ustalił, że podstawa zasiłku chorobowego za okres od 21 czerwca 2007 r. do 31 lipca 2007 r. wynosi 2.709,14 zł.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł ubezpieczony.

Sąd Rejonowy dla Krakowa - Nowej Huty w Krakowie wyrokiem z dnia 13 grudnia 2007 r. [...] oddalił odwołanie. Z dokonanych przez Sąd Rejonowy ustaleń wynikało, iż w dniu 31 sierpnia 2007 r. Jarosław N. złożył wniosek o ustalenie uprawnień do zasiłku chorobowego w prawidłowej wysokości, kwestionując tym samym ustalenia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, który za okres od 21 czerwca 2007 r. do 31 lipca 2007 r. wypłacił odwołującemu się zasiłek chorobowy w wysokości

2.961,84 zł brutto, którego podstawę wymiaru ustalono w wysokości nie wyższej niż 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia; oraz odmówił prawa do zasiłku za dzień 20 czerwca 2007 r., uznając iż brak jest podstaw do przyznania i wypłaty zasiłku za ten dzień, gdyż odwołujący się otrzymał za ten dzień wynagrodzenie od pracodawcy.

Sąd Rejonowy ustalił, że w przypadku odwołującego się tytułem ubezpieczenia chorobowego było jego zatrudnienie w spółce M.C. SA na stanowisku dyrektora hali [...] w K. z podstawowym miesięcznym wynagrodzeniem brutto w wysokości 22.635 zł. Zatrudnienie ustało na skutek zawarcia porozumienia o rozwiązaniu stosunku pracy od dnia 20 czerwca 2007 r., również od tego dnia odwołujący się pozostawał na zwolnieniu lekarskim.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji do oceny sytuacji odwołującego się zastosowanie ma art. 46 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, zgodnie z którym podstawa wymiaru zasiłku chorobowego za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego nie może być wyższa niż kwota wynosząca 100% przeciętnego wynagrodzenia. Sąd Rejonowy uznał, że niezdolność do pracy Jarosława N. powstała „co prawda w okresie zatrudnienia, nie oznacza to jednak, iż okres zasiłkowy rozpoczęty 20 czerwca 2007 r. należy traktować jako całość w tym znaczeniu, że skoro do okresu zasiłkowego wlicza się okres niezdolności do pracy, w którym ubezpieczony zachowuje prawo do wynagrodzenia to do podstawy naliczenia zasiłku chorobowego należy przyjąć przeciętne wynagrodzenie przysługujące mu za okres ostatnich 12 miesięcy poprzedzających miesiąc, w którym powstała niezdolność do pracy.”

Od powyższego wyroku Sądu Rejonowego Jarosław N. wniósł apelację.

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie wyrokiem z dnia 30 czerwca 2008 r. [...] oddalił apelację. Sąd Okręgowy podzielając ustalenia i ocenę dowodów dokonaną przez Sąd Rejonowy stanął na stanowisku, że tytuł ubezpieczenia chorobowego odwołującego się ustał z dniem 20 czerwca 2007 r., a zatem decyzja organu rentowego jest prawidłowa. Sąd drugiej instancji stwierdził, iż Sąd pierwszej instancji trafnie przyjął za podstawę rozstrzygnięcia przepis art. 46 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, uznając iż w przypadku odwołującego się tytułem ubezpieczenia chorobowego było jego zatrudnienie w spółce M.C. SA, zaś z

dniem 20 czerwca 2007 r. została rozwiązana umowa o pracę za porozumieniem stron i stan zatrudnienia ustał.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego został zaskarżony w całości skargą kasacyjną wniesioną przez ubezpieczonego. Zarzucono w niej naruszenie prawa materialnego: art. 6 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na uznaniu, że dniem nabycia prawa do zasiłku chorobowego jest dzień wyczerpania prawa do pobierania wynagrodzenia gwarancyjnego na podstawie art. 92 k.p., a nie dzień powstania niezdolności do pracy, podczas gdy prawo do zasiłku powstaje z momentem spełnienia wszystkich warunków wymaganych przez ustawę do nabycia tego prawa, tj. z chwilą zajścia niezdolności do pracy w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego; art. 36 ustawy z 25 czerwca 1999 r., poprzez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że przepis ten ma - w odniesieniu do ubezpieczonego, którego stosunek pracy ustał w trakcie trwania niezdolności do pracy - zastosowanie jedynie do czasu gdy ubezpieczony jest pracownikiem, a w konsekwencji niezastosowanie go w niniejszej sprawie, podczas gdy ma on zastosowanie do ustalenia podstawy wymiaru zasiłku chorobowego dla ubezpieczonego, który w dacie powstania niezdolności do pracy pozostawał w stosunku pracy; art. 46 ustawy z 25 czerwca 1999 r., poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że podstawę wymiaru zasiłku chorobowego przysługującego ubezpieczonemu, którego stosunek pracy ustał w trakcie trwania niezdolności do pracy należy ustalać od momentu po ustaniu tytułu ubezpieczenia dostosować do wysokości określonej w tym przepisie, tj. do wysokości nieprzekraczającej 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia ogłaszanego dla celów emerytalnych, a w konsekwencji zastosowanie art. 46 tej ustawy w niniejszej sprawie, podczas gdy ma on zastosowanie jedynie do ustalenia podstawy wymiaru zasiłku chorobowego w przypadku powstania niezdolności do pracy po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego.

Wskazując na powyższe wniesiono o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Krakowie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie ma uzasadnionych podstaw. Pierwsza z nich odnosi się do rzekomo błędnej wykładni art. 6 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 31, poz. 267 ze zm.). Przepis ten w ustępie 1 stanowi, że zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania ubezpieczenia społecznego. Ustęp drugi reguluje przypadki, w których pewne przypadki niemożności wykonywania pracy traktuje się na równi z niezdolnością do pracy z powodu choroby. Sąd Okręgowy nie dopuścił się błędu w wykładni tego przepisu. Przepis ten ustanawia zasadę powstania prawa do zasiłku chorobowego. Zgodnie z nim, zasadą jest powstanie prawa do zasiłku wówczas, gdy niezdolność do pracy lub niemożność świadczenia pracy z przyczyn w nim wymienionych powstała w okresie trwania ubezpieczenia społecznego a nie w innym okresie. W następnym przepisie uregulowane zostały wyjątki od tej zasady, w tym również nabycie prawa do zasiłku w razie powstania niezdolności do pracy w pewnym czasie po ustaniu okresu ubezpieczenia społecznego. Będący podstawą skargi kasacyjnej art. 6 nie reguluje kwestii początku okresu zasiłkowego, a w szczególności tego, czy dniem nabycia prawa do zasiłku chorobowego jest dzień wystąpienia niezdolności do pracy czy też dzień wyczerpania prawa do tak zwanego wynagrodzenia gwarancyjnego płaconego przez pracodawcę pracownikowi w początkowym okresie niezdolności do pracy wywołanej chorobą zgodnie z art. 92 k.p. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 kwietnia 2005 r., I UK 372/04 (OSNP 2005 nr 21, poz. 343), opowiedział się za zrównaniem w skutkach prawnych okresu pobierania wynagrodzenia gwarancyjnego z art. 92 k.p. z okresem zasiłkowym. Ta kwestia nie ma jednakże żadnego znaczenia dla rozwiązania problemu prawnego występującego w tej sprawie. Nie było w niej sporne, że niezdolność do pracy ubezpieczonego powstała 20 czerwca 2007 r., w dniu w którym zgodnie z porozumieniem zawartym przez niego i jego pracodawcę ustał jego stosunek pracy. Za ten dzień ostatecznie pracodawca wypłacił wynagrodzenie. Nie było sporne, że prawo do zasiłku przysługuje ubezpieczonemu na podstawie art. 6 ustawy z 25 czerwca 1999 r. a nie na innej podstawie. Spór dotyczył wyłącznie wysokości zasiłku, a ściślej podstawy jego obliczenia. Dla rozstrzygnięcia tego sporu wykładnia art. 6 nie ma istotnego znaczenia. Istotne znaczenie ma natomiast problem, czy podstawa wymiaru zasiłku chorobowego należnego ubezpieczonemu winna być ustalona wyłącznie na podstawie art. 36 ustawy z 25 czerwca 1999 r., czy też z uwzględnieniem normy wynikającej z art. 46

tej ustawy. W zakresie stosowania tych przepisów Sąd Okręgowy nie dopuścił się błędu.

Między stosowaniem normy prawnej wynikającej z art. 36 i normy ustalonej w art. 46 nie zachodzi stosunek alternatywy. Zasada ustalania wysokości zasiłku chorobowego przysługującego ubezpieczonemu będącemu pracownikiem (art. 36) nie ulega zmianie w odniesieniu do okresu zasiłkowego przypadającego po ustaniu tytułu ubezpieczenia, a w tym przypadku po ustaniu stosunku pracy. W art. 46 określona została jedynie górna granica wysokości podstawy wymiaru zasiłku chorobowego. Granicę tę stanowi kwota wynosząca 100% przeciętnego wynagrodzenia (w brzmieniu tego przepisu mającym zastosowanie w tej sprawie). Innymi słowy, problem w tej sprawie nie sprowadza się do tego, który z przepisów ustawy ma zastosowanie do ubezpieczonego na zasadzie alternatywy, lecz czy ma do niego zastosowanie ograniczenie wysokości podstawy obliczenia zasiłku chorobowego wynikające z art. 46. Stąd istota sporu dotyczy wykładni tego przepisu, którego wykładnia językowo-logiczna nie przedstawia trudności. Zdanie pierwsze (w wersji mającej zastosowanie w sprawie) brzmi: „podstawa wymiaru zasiłku chorobowego przysługującego za okres po ustaniu tytułu ubezpieczenia nie może być wyższa niż kwota wynosząca 100% przeciętnego wynagrodzenia”. W zdaniu drugim uregulowany został sposób ustalenia tej kwoty. W treści tego przepisu nie sposób znaleźć przesłanek dla wyłączenia spod jego stosowania jakichkolwiek okresów pobierania zasiłku chorobowego przypadających po ustaniu tytułu ubezpieczenia. Nie zawiera on żadnych ograniczeń w tym zakresie. Zatem w myśl zasady *lege non distinguente* ma on zastosowanie do wszelkich okresów pobierania zasiłku chorobowego po ustaniu tytułu ubezpieczenia. W szczególności wykładnia językowo-logiczna nie pozwala na postawienie tezy, że ograniczenie wysokości podstawy wymiaru zasiłku chorobowego uregulowane w tym przepisie ma miejsce tylko wówczas, gdy prawo do zasiłku powstało po ustaniu tytułu ubezpieczenia a nie ma zastosowania w takiej sytuacji, gdy prawo powstało w czasie trwania tytułu ubezpieczenia i obejmuje również okres po jego ustaniu. W treści art. 46 próżno szukać takiego rozróżnienia. Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do czynienia takiego zróżnicowania sytuacji ubezpieczonych w żadnym innym przepisie ustawy. Wykładnia systemowa nie prowadzi - zdaniem Sądu Najwyższego - do rezultatów pozwalających podważyć efekt wykładni językowo-logicznej. Nie może podważyć tego efektu przewidziane w ustawie zasiłkowej powstanie prawa do zasiłku nie tylko w razie powstania niezdolności do pracy w okresie trwania ubezpiecze-

nia (zatrudnienia), ale również - w niektórych przypadkach - po ustaniu tego tytułu. Sąd Najwyższy nie znalazł żadnych racji dla odniesienia stosowania ograniczenia wynikającego z art. 46 tylko do tego drugiego przypadku. Nie wynika ono z powiązania przepisów ustawy ani z celów tej regulacji. Przeciwnie, w ocenie Sądu Najwyższego, zasady wyrażone w ustawie wzmacniają rezultaty wykładni językowo-logicznej.

Zasadą jest bowiem, że zasiłek chorobowy pełni funkcję rekompensującą utratę zarobku. Sąd Najwyższy w przywołanym już wyroku z 5 kwietnia 2005 r. akcentował tę funkcję zasiłku należnego w razie wystąpienia ryzyka ubezpieczeniowego - choroby. Nie budzi zatem wątpliwości powiązanie prawa do zasiłku z utratą wynagrodzenia za pracę na skutek niezdolności do niej. Po ustaniu zatrudnienia pracownik nie pracuje, nie nabywa zatem prawa do wynagrodzenia. Co do zasady nie ma więc podstaw do rekompensaty, gdyż utrata zarobku nastąpiła w tym okresie nie na skutek choroby, lecz ustania zatrudnienia. Ustawodawca przewidział jednak (ze względów społecznych) prawo do zasiłku również w okresie po ustaniu zatrudnienia. Jest to jednak prawo o charakterze wyjątkowym. Nie ma podstaw do zakwestionowania ze względów aksjologicznych zróżnicowania wysokości zasiłku chorobowego w zależności od tego czy przypada on za okres trwania ubezpieczenia, czy za okres po jego ustaniu. Odpadnięcie funkcji rekompensacyjnej zasiłku w odniesieniu do okresu po ustaniu zatrudnienia stanowi dostateczną podstawę do zróżnicowania (obniżenia, w niektórych przypadkach) wysokości zasiłku. Cecha różnicująca; tak jak pozostawanie w okresie ubezpieczenia, musi być uznana za relewantną.

Z tych przyczyn skarga kasacyjna podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

=====